

Dijana Vučinić : Zašto Crna Gora nema nagradu za arhitekturu?

Ne znam da li me na ovu temu podstaklo izlaganje Marte Torn, predšednice i jednog od dva stalna člana žirija za nagradu Pritzker, ili činjenica da su nedavno zaključene prijave za nagradu "Ranko Radović" koju organizuje ULUPUDS - Udruženje likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti i dizajnera Srbije. Pokušala sam da zaključim zašto nijesmo nikada imali ustanovljenu crnogorsku nagradu za arhitekturu - kazala je za Pobjedino izdanje AGORA arhitekta Dijana Vučinić.

Značajna imena

Crna Gora je zemlja koju rodnim mjestom zovu ili su je zvale značajne arhitektae poput Ranka Radović a, Kane Radević, Tupe Vukotić a, Vujadina Popović a, Milana Popović a, Radosava Zeković a, Aleksandra Keković a, Božidara Milić a. Crna Gora je zemlja koja ovim stvaraocima nikad nije dodijelila nagradu u struci kakvu zaslužuju. Zapravo, to je možda jedina, ili svakako jedna od malobrojnih država koja nema nijednu nagradu za arhitekturu na državnom nivou.

Što bi jedna nagrada trebalo da znači za društvo, možda je prvo pitanje? Nije (samo) problem u tome što nikad nijesmo zvanično prepoznali značaj opusa ovih arhitekata, u smislu nije važno koga će emo "okriti" nagradom. Postoji jedan značajniji aspekt, a to je činjenica da nagrade afirmišu djelo u širem društvenom kontekstu, upućuju na značaj stvaralaštva u vremenu u kojem je nastalo, kao i na širem istorijskom planu.

Recimo da smo sve ovo vrijeme, decenijama unazad, imali državnu nagradu za arhitekturu, sveukupna osviješt enost crnogorskog društva prema prostoru u kojem bitiše bila bi na mnogo višm nivou. Vjerujem da bismo imali stav o arhitekturi i urbanizmu koji bi uticao na dalji razvoj ovih disciplina i svakako na današnju sliku naših gradova.

Ako pobrojimo crnogorske nagrade za umjetnost: slikarstvo, vajarstvo, poeziju, pozorište. i sagledamo njihov uticaj na razvoj ovih disciplina, biće nam dovoljno jasno. A neke od njih i nijesu tako davno nastale, što će reći da savremeno crnogorsko društvo zna značaj ovakvih nagrada.

Stvaralaštvo i kritika

Meni, kao arhitekti, nameće se kao jako značajna činjenica da resorne institucije nijesu spremne da afirmišu našu profesiju. I ono što je važno u ovom trenutku, u kontekstu savremenog arhitektonskog stvaralaštva i kritike, ne postoji kritična masa koja je spremna da se bavi arhitektonskom mišlju. Tome smo svjedoci svakog dana.

Inžinjerska komora je prošle godine dodijelila nagradu za životno djelo - ako se ne varam - prvi put. Dodijeljene su i godišnje nagrade inžinjerima. Ipak, utisak je da ova nagrada nije ustanovljena u cilju isticanja značajnog crnogorskog stvaralaštva i stvaralaca u oblasti arhitekture, što potvrđuje činjenica da se nagrade dodjeljuju članovima komore. Već ina na početku pomenutih stvaralaca svakako nijesu članovi.

Nagrada i procedura

Marta Torn je, u toku izlaganja o Pritzkerovoj nagradi, u Zagrebu, skrenula pažnju na istoriju nagrade i proceduru dodjele. Popularno je zovu Nobelova nagrada za arhitekturu, a nastala je 1979. godine. Nagradu je osnovao bračni par Cindy i Jay Pritzker koji se zapravo bave biznisom, ne arhitekturom. Godinama je njen značaj rastao i danas je to svakako najznačajnije priznanje za arhitektonska ostvarenja. Proces odabira je precizno definisan - nominovati može bilo koji arhitekta na svijetu, da bi se na kraju izabrao uži krug. Žiri putuje u grupi ili pojedinačno, ali u toku godine su obavezni da obiđu više od dva djela nominovanih arhitekata.

Porodica Pritzker nema pravo da utiče na odluke žirija na bilo koji način, zapravo nijesu uopšte u istom gradu u kojem se žiri sastaje i nemaju direktan kontakt. Članovi žirija tu dužnost obavljaju tačno tri godine, osim gospođe Torn čiji je to stalni posao. Odluke moraju biti jednoglasne. Voljela bih da znam kako bi kod nas ovakve procedure funkcionisale i ko bi ih definisao.

Možda je jedno od važnijih pitanja: ko bi trebalo da se zastidi što Crna Gora nema nagradu za arhitekturu? Ja, mi svi - arhitektae, svakako. Prije svega, jer vazda čekamo da neko drugi obavi naš posao.

Vrijednosti graditeljskog nasljeđa i njihov istorijski značaj i mjesto

Nedostatak nagrade za arhitekturu, odnosno inicijative za njeno osnivanje vidim kao svojevrsan odraz nekoliko ključnih okolnosti. Prije svega, nezainteresovanost društva da istakne prave vrijednosti graditeljskog nasljeđa i definiše njihov istorijski značaj i mjesto u odnosu na društveno-politička, socijalna, nacionalna i ideološka previranja u našoj istoriji. Ništa novo, moglo bi se reći i da ima i važnijih neriješenih pitanja u odnosu na ove kategorije. Osim toga, kao društvo nijesmo dovoljno zreli i spremni da identifikujemo dobre primjere novijih arhitektonskih struktura, mada bi se trebalo prije svega suočiti sa činjenicom da ih nema previše i da bi sam proces istovremeno podvukao negativne arhitekture.

Razvoj i afirmacija kritičko-teorijske misli u oblasti arhitekture

Profesor Ranko Radović bio je arhitekta, profesor i teoretičar koji nam je, između ostalog, dao najznačajniju arhitektonsku

---

teoriju pisanu na jednom od "zajedničkih jezika". Nagrada "Ranko Radović ", kako kažu zvanične informacije na veb sajtu, osnovana je sa ciljem da podstiče, razvija i afirmiše kritičko-teorijsku misao u oblasti arhitekture i arhitektonsko stvaralaštvo. Odnosi se na cijeli region, ne samo Srbiju, nego je osnovana. Dakle pravo učestvovanja imaju stvaraoci iz cijelog regiona i to u tri kategorije: kritičko-teorijski tekstovi o arhitekturi, televizijske emisije i izložbe ili multimedijalne prezentacije i realizovano arhitektonsko djelo dovršeno u istom periodu. Pitam se zašto se crnogorske arhitekture nijesu nikad prijavile da osnuju nagradu "Ranko Radović ".

Dijana VUČINIĆ

(Autorka je arhitekta i vlasnica studija DVARP)

<http://www.portalanalitika.me/dijalog/komentari/79307-dijana-vuini-zato-crna-gora-nema-nagradu-za-arhitekturu.html>

Autor: NN

Ključne riječi: Arhitektura,

Institucije u svojstvu subjekta:
Arhitekta, Dnevni list Pobjeda

Osobe u svojstvu subjekta:
Dijana Vučinić

Teme:
Kultura